

NUORET TARVITSEVAT ENEMMÄN TUKEA KRIITTISEEN LUKEMISEEN

Väärä tieto leviää internetissä nopeammin kuin koskaan. Jokainen nuori tarvitsee **kriittistä lukutaitoa** eli taitoa hakea tietoa eri medioista, arvioida tekstien luotettavuutta ja vertailla tekstien sisältämää informaatiota.

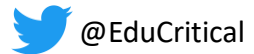
Nuorten kriittisessä lukutaidossa on puutteita ja erot osaamisessa ovat suuret.

Kriittinen lukutaito edistää luotettavaan tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja on perusta hyvinvoinnille ja demokraattiselle yhteiskunnalle. Kriittinen lukutaito tulee sisällyttää vahvemmin eri oppiaineiden osaamisen tavoitteisiin niin valtakunnallisissa kuin paikallisissa opetussuunnitelmissa.

CRITICAL-hanketta rahoittaa strategisen tutkimuksen neuvosto (rahoituspäätös: 335625). Hanke on osa tiedon lukutaitoa ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa tutkivaa LITERACY-ohjelmaa.

Hankkeen kotisivut: www.educritical.fi

Lisätietoja: Vuorovaikutusvastaava Elina Hämäläinen, elina.k.hamalainen@jyu.fi, +358 40 8053352

Noin 40 % kuudesluokkalaisista ei kyseenalaistanut kaupallisen tekstin kirjoittajan asiantuntijuutta lainkaan.

Suurin osa nuorista ei osaa tulkita harhaanjohtavia diagrammeja.

Lähes 30 % lukiolaisista oli vaikeuksia arvioida nettitekstien luotettavuutta.

Kriittisen lukutaidon opetusta tulee lisätä ja eri kouluasteille pitää määritellä selkeät osaamisen tavoitteet.

- Lasten ja nuorten kriittisen lukutaidon edistäminen tulee nostaa yhdeksi kansallisen koulutuspolitiikan päätavoitteeksi.
- Kriittinen lukutaito tulee sisältyä nykyistä selkeämmin valtakunnallisiin ja paikallisiin opetussuunnitelmiin.
- Osaamisen tavoitteet kriittiselle lukutaidolle tulee perustua tutkittuun tietoon, ja tavoitteet tulee määritellä selkeästi eri kouluasteille.
- Kriittisen lukutaidon opetuksen tulee olla vahvemmin osa eri oppiaineiden opetusta.
- Kriittistä lukutaitoa ja peruslukutaitoa on tuettava rinnakkain. Lukemisen haasteisiin tulee tarjota tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Onko tämä valeuutinen?
Yritetäänkö minuun vaikuttaa?

Aika vakuuttavaa, mutta mihin väite perustuu? Voinko luottaa tähän?

Kuka kirjoittaja on?
Hän viittaa paljon muihin, joten eikö hän itse tiedä?

Tutkimustemme mukaan nuorten kriittisessä lukutaidossa on isoja eroja ja puutteita

Hyvät peruslukutaidot ovat pohja kriittiselle lukutaidolle, mutta eivät takaa sitä. **Oppilaiden taidoissa** arvioida tekstien luotettavuutta on **suuria eroja** niin peruskoulussa, lukiossa kuin ammatillisessa oppilaitoksessakin.

Oppijoiden taidoissa suuria yksilöllisiä eroja

Vaikka arviointitaidot kehittyvät peruskoulun aikana, kaikki nuoret **eivät osaa tunnistaa epäluotettavaa informaatiota** vielä peruskoulun päättyessä. Nämä nuoret ovat erittäin haavoittuvaisia internetissä leviävälle virheelliselle tiedolle.

Peruskoulu ei takaa hyviä taitoja kaikille

Tekstien luotettavuuden syvällinen perustelevminen on haastavaa myös lukiolaisille, ja jotkut saattavat hyödyntää **kritiikittömästi epäluotettavaa informaatiota** kirjoitelmissaan.

Puutteita vielä lukiossakin

Lähteet

Kiili, C., Leu, D. J., Marttunen, M., Hautala, J., & Leppänen, P. H. T. (2018). Exploring early adolescents' evaluation of academic and commercial online resources related to health. *Reading and Writing*, 31(3), 533–557. <https://doi.org/10.1007/s11145-017-9797-2>

Hämäläinen, E. K., Kiili, C., Räikkönen, E., & Marttunen, M. (2021). Students' abilities to evaluate the credibility of online texts: The role of Internet-specific epistemic justifications. *Journal of Computer Assisted Learning*, 37(5), 1409–1422. <https://doi.org/10.1111/jcal.12580>

Kanniainen, L., Kiili, C., Tolvanen, A., Utriainen, J., Aro, M., Leu, D. J., & Leppänen, P. H. T. (2022). Online research and comprehension performance profiles among sixth-grade students, including those with reading difficulties and/or attention and executive function difficulties. *Reading Research Quarterly*, 57(4), 1213–1235. <https://doi.org/10.1002/rrq.463>

Kiili, C., Bråten, I., Strømsø, H. I., Hagerman, M. S., Räikkönen, E., & Jyrkiäinen, A. (2022). Adolescents' credibility justifications when evaluating online texts. *Education and Information Technologies*, 27(6), 7421–7450. <https://doi.org/10.1007/s10639-022-10907-x>

Hämäläinen, E., & Kiili, C. (2023). Students engaging in multiple texts literacy task: Investigation of integration. Hyväksytty abstrakti, Earli 2023.

Kanniainen, L., Anttonen, R., & Kiili, C. (2023). Credibility evaluation profiles of students representing primary and secondary education. Hyväksytty abstrakti, Earli 2023.

Kiili, K., McMullen, J., Lindstedt, A., Nylén, T., Muukkonen, P., & Ninaus, M. (2023). Critical graph reading: Graphs can mislead adolescents. Hyväksytty abstrakti, Earli 2023.

Kiili, C., Kupiainen, R., & Svedholm-Häkkinen, A. M. (arvioitavana). "Voiko tähän viestiin luottaa?" Yläkoululaiset kriittisinä arvioijina.

Lavi, R., Räikkönen, E., & Kiili, C. (painossa). Hyvinvointi-, hius- ja kauneusalan ammatteihin opiskelevat kriittisinä nettilukijoina. *Informaatiotutkimus*.

Suosituksen kirjoittajat:

Kristian Kiili, Helka Hirvonen, Elina Hämäläinen, Laura Kanniainen, Carita Kiili, Pirjo Kulju, Reijo Kupiainen, Petteri Muukkonen, Leena Paakkari, Jenni Ruotsalainen & Minna Torppa

